

до прочитання художнього тексту, розвитку та усвідомлення світоглядних позицій учнів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Маковей О. Ольга Кобилянська. Ольга Кобилянська в критиці та спогадах. Київ: В-во художньої літератури, 1963. С. 44-67.
2. Маковей О. Панько Олелькович Куліш. Львів, 1900. 169 с.
https://chtyvo.org.ua/authors/Makovei_Osyp/Panko_Olelkovych_Kulish_Ohliad_ioho_diialnosti.pdf
3. Пасічник Є. А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах : навч. посібник для студентів вищих закладів освіти. Київ: Ленвіт, 2000. 384 с.

Хиляк Оксана Володимирівна,
*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
факультет іноземних мов,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*
Науковий керівник:
Грицак Наталія Русланівна,
*доктор педагогічних наук, кандидат філологічних наук,
професор, завідувач кафедри української та зарубіжної
літератур та методик їх навчання,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ДІАЛОГУ НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Провідним принципом освітнього процесу на уроках літератури стає діалог: вчитель відкриває своє «Я», спілкуючись з учнями, тлумачить (в тому ж сенсі) існування літературних героїв і письменника і викликає мовчазний або втілений в усне чи писемне мовлення внутрішній діалог школяра.

В основі вивчення творів зарубіжної літератури постає принцип діалогу. Передусім учень вступає у діалог з художнім текстом, читаючи й розуміючи його. Стикаються історичний горизонт твору й доби, в яку живе учень.

Зустрічаються два світи: художній світ витвору мистецтва і внутрішній світ дитини. У цей діалог на конкретному його етапі вступає вчитель. Він може підготувати зустріч учня із художнім світом твору, проводити її, читаючи на уроці.

Педагогічно важливим є діалог, котрий ведуть учитель та учень в класі й поза ним. Довіра, взаємоповага, просто особистісна симпатія мають лежати у його основі. Практично діалог здійснюється, коли учитель залучає до аналізу літературного витвору свій власний життєвий досвід, відкриває душу і спонукає школяра до того ж самого – виявити свої думки, переживання, зіставити художній образ з своїм розумінням оточуючого світу й внутрішнього світу людини.

Реалізація принципу діалогу у викладанні зарубіжної літератури також передбачає дослідження та обговорення справжніх вартостей людського буття. Наприклад, учням можна запропонувати презентацію творів, які будуть вивчатися, їх героями: Гобсеком з однойменної повісті О. де Бальзака, задля якого головне в житті – золото; Доріаном Греєм з роману О. Вайльда «Портрет Доріана Грея», що використовує красу задля отримання життєвих задоволень. Вони представляються, обмінюються власними думками, ідеями, сперечаються. Після ознайомлення із героями відбулася бесіда, котра спонукала здобувачів міркувати над справжніми вартостями людського життя, шукати гідний орієнтир. У ході даної роботи учням пропонувалося дати відповідь на це запитання: «Визначте, що головне у житті людини: гроші, кохання, краса?».

Як правило, відповіді учнів на таке питання показує, що їх погляди на головну цінність життя проявилися не однотайними. Деякі школярі вважають, що виокремити щось одне, що буде домінантою у ціннісному просторі, виявляється неможливим, тому красу знаходимо у мистецтві, природі й людині. Кохання робить життя кращим, а щастя у сучасному світі значною мірою залежить від грошей. Значна кількість старшокласників усе ж таки головним в житті вважає кохання та гроші. Це вони роз'яснюють тим, що людина, яка кохає, – щаслива. Проте, маючи стабільний достаток, особа може дозволити собі всі

матеріальні блага. Уміння заробляти гроші стає сходинкою до успіху у усіх сферах людського життя. Тому і кохання, й краса відходять на другий план.

Варто звернути увагу мучнів, що автор художнього твору незримо присутній в цьому діалозі: тлумачачи його твір, ми проникаємо у його душу, може, відкриваючи в ній те, що не було зрозуміле ним самим. Наприклад, перед читанням «Гамлета» В. Шекспіра слід актуалізувати знання з історії Англії того періоду. Текст вступає в діалог з політикою, економікою, культурним життям держави, із масовою свідомістю народу. Завдяки діалогу учні відкриють, що в п'єсі яскраво відтворено протікання справжнього й удаваного божевілля, яке проявляється то у глибокому смутку, то в шаленій люті. Серед її тем теж зрада, помста і моральне падіння.

Найскладнішим для учнів є діалог між художнім твором і літературною традицією. Протягом його дослідження варто постійно абстрагуватися від конкретики тексту, дитина же мислить переважно предметно й переходити до абстрактної форми мислення їй складно. Художній текст, здебільшого в складі творчості автора, веде діалог із літературною традицією: він або продовжує її, чи розвиває, не порушуючи її засад, чи виступає опозицією до неї, закладає нові бази художнього зображення дійсності в вітчизняній літературі. Літературний хід як саморозвиток мистецтва слова проводиться за законом появи та зміни літературних спрямувань: досліджуючи діалог художнього тексту із літературною традицією, ми визначаємо місце твору у саморозвитку світового письменства.

Отже, вчитель зарубіжної літератури розкриває своїм учням різноманіття національних культур і літератур, знайомить їх з духовно-культурними цінностями інших народів, вчить осягненню власної національної самобутності та адекватному сприйняттю Іншого, що загалом сприяє розвитку толерантності, панорамності мислення юних українців. Віртуально зустрічаючись із автором під час вивчення біографії, ведучи діалог із учителем та однокласниками про літературу в її зв'язках із життям, індивідуально інтерпретуючи текст, учень усвідомлює свої почуття, настрої, інтуїтивні осягнення.